

Europska
komisija

Živjeti dobro unutar granica našeg planeta

Sedmi program djelovanja za okoliš – opći Program djelovanja Unije za okoliš do 2020.

Politika Unije o zaštiti okoliša već je od druge polovice 1970-ih godina vodeća akcijskim programima s prioriternim ciljevima koje je potrebno osigurati u određenom vremenskom periodu. U studenome 2013. Europski parlament i Vijeće Europske unije usvojili su aktualni, sedmi program djelovanja u ovom nizu programa koji obuhvaća razdoblje do 2020. godine.

Putem ovog Programa djelovanja za okoliš (PDO), Unija se usuglasila da će, uz istovremeno poštivanje prirodnih granica Zemlje, povećati svoj trud u zaštiti prirodnog kapitala, potaknuti resursno učinkoviti rast s niskom razinom emisije CO₂ i inovacije te zaštititi zdravlje i blagostanje svojih građana.

Ova zajednička strategija usmjeravat će buduće akcije institucija i država članica Unije koje imaju zajedničku odgovornost u provedbi i postizanju prioriternih ciljeva programa.

Ovaj program vođen je dugoročnom vizijom:

“Godine 2050. živimo dobro, unutar ekoloških ograničenja planeta. Naše blagostanje i zdrav okoliš proizlaze iz inovativnog, kružnog gospodarstva u kojem se ništa ne gubi i u kojem se prirodnim resursima upravlja na održiv način, a bioraznolikost se štiti, vrednuje i održava tako da se pojačava otpornost našeg društva. Naš rast s niskom razinom emisije CO₂ već je dugo odvojen od korištenja resursa, što određuje tempo za sigurno i održivo globalno društvo.”

Program navodi devet prioriteta i sve što Unija treba napraviti kako bi ciljeve ostvarila do 2020.

Prioritetni ciljevi su:

1. zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital Unije
2. pretvoriti Uniju u resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisije CO₂
3. zaštititi građane Unije od pritisaka u vezi s okolišem i opasnosti za njihovo zdravlje i blagostanje
4. povećati koristi zakonodavstva Unije u području okoliša boljom provedbom istih
5. povećati znanje o okolišu i proširiti bazu dokaza za bolju utemeljenost politika
6. osigurati ulaganja u politiku okoliša i klimatsku politiku te rješavati popratne troškove povezane s okolišem u svim društvenim aktivnostima
7. povećati uključenost pitanja u vezi s okolišem u druga politička područja i osigurati koherentnost prilikom stvaranja novih politika
8. poboljšati održivost gradova na području Unije
9. povećati djelotvornost Unije u rješavanju međunarodnih izazova povezanih s okolišem i klimom.

Tematski prioriteti

Program utvrđuje tri prioriteta područja gdje je potrebno aktivnije djelovanje po pitanju **zaštite prirode i jačanja otpornosti okoliša, povećanja resursno učinkovitog rasta s niskom razinom emisije CO₂ i smanjenja opasnosti po zdravlje i blagostanje čovjeka**, a koji su vezani uz onečišćenje, kemijske tvari i učinke klimatske promjene.

1. Prvo se akcijsko područje odnosi na **"prirodni kapital"** – od plodnog tla i produktivne zemlje i mora do pitke vode i čistog zraka – kao i na vezanu bioraznost. Prirodni kapital pruža neophodne usluge poput oprašivanja biljaka, prirodne zaštite od poplava i regulacije klime. Unija se obvezala zaustaviti gubitak bioraznosti i poboljšati stanje voda i pomorskog okoliša u Europi. Štoviše, uz financijsku i tehničku podršku, Unija je također uvela pravno obvezujuće instrumente kojima će navedene ciljeve ostvariti, poput Okvime direktive o vodama, Direktive o kvaliteti zraka i Direktiva o staništima i pticama. Unatoč tomu, naš je okoliš pod velikim pritiskom. U Uniji se bioraznost i dalje smanjuje, mnogi ekosustavi ozbiljno degradiraju, stoga je potreban i veći angažman.

Kako bi ovo postigla, u Programu djelovanja za okoliš očituje se predanost Unije, nacionalnih tijela i dioničara prema što bržem ispunjenju ciljeva **Strategije o bioraznosti do 2020. i Plana zaštite europskih vodnih resursa**. Postoje teme za koje je potrebno djelovati na razini EU-a i na nacionalnoj razini, poput zaštite tla i održivog upravljanja zemljištima kao i šumama. U programu je navedena potreba za učinkovitim djelovanjem u zaštiti oceana i mora, zaštiti ribljeg fonda i smanjenju morskog otpada.

2. Drugo područje djelovanja obuhvaća uvjete koji će potpomoći u pretvaranju EU-a u **resursno učinkovito gospodarstvo s niskom razinom emisije CO₂**. Za to je potrebno sljedeće:

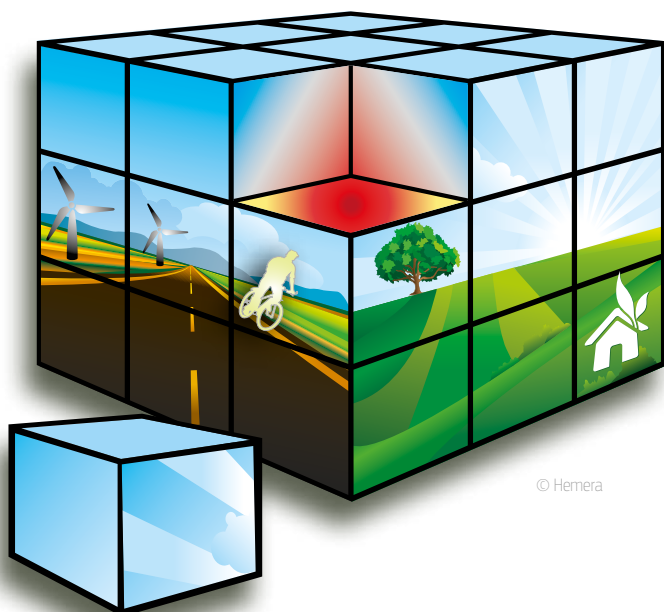
- potpuna provedba klimatsko-energetskog paketa za postizanje ciljeva 20-20-20 i dogovor o daljnjim koracima za klimatsku politiku nakon 2020. godine;
- značajna poboljšanja ekološkoj izvedbi proizvoda tijekom njihovog životnog ciklusa;
- smanjenje u ekološkom učinku potrošnje, uključujući pitanja smanjenja otpadaka hrane i održivog iskorištavanje biomase.

Program posebno obrađuje pretvaranje otpada u resurs, uz pitanja boljeg sprječavanja, ponovne uporabe i recikliranja te postupnog ukidanja otpadnih i štetnih praksi poput odlagališta. Pritisak na vode negativno utječe na sve veći dio Europe ne samo zbog klimatskih promjena, stoga je naglašena potreba za većim djelovanjem na području učinkovitog iskorištavanja voda.

U kontekstu sve većih cijena prirodnih resursa, oskudnosti i zavisnosti o uvozi, konkurentnost Europe i njezin kapacitet za održivi rast ovisit će o poboljšanoj učinkovitosti resursa u cijelom gospodarstvu. Program djelovanja za okoliš traži **utvrđivanje pokazatelja i ciljeva vezanih uz učinkovitost resursa**, a koji će biti smjernice donositeljima odluka iz javnog i privatnog sektora.

U mnogim se sektorima već osjećaju koristi resursno učinkovitog gospodarstva. Sa stopom rasta zapošljavanja od 3%, **tehnologije i usluge u sektoru zaštite okoliša predstavljaju veliki uspjeh**. Predviđa se da će se u sljedećih 10 godina globalno tržište za eko-industriju, koje danas vrijedi trilijun eura, udvostručiti. Ovo su dobre vijesti za europska poduzeća koja već prednjače na globalnoj razini u području recikliranja i energetske učinkovitosti.

3. Treće ključno područje djelovanja obuhvaća izazove za **zdravlje i blagostanje čovjeka**, poput onečišćenja zraka i vode, pretjerane buke i otrovnih kemikalija.

© Hemera

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji procjenjuje se da je ekološki učinak okoliša odgovoran za 20% smrtnih slučajeva u Europi. Europa je već postavila visoke standarde za kvalitetu zraka, no u mnogim je gradovima onečišćenje veće od dopuštene razine. Program djelovanja za okoliš navodi obveze po pitanju poboljšanja provedbe postojećeg zakonodavstva te po pitanju osiguravanja daljnjeg smanjenja onečišćenja zraka i zagađenja bukom. Program također iznosi dugoročnu viziju za **netoksični okoliš** te predlaže rješavanje rizika povezanih s uporabom kemikalija u proizvodima i kemijskim mješavinama, a posebice onih koje ometaju rad endokrinog sustava. Usporedo s time, predvidljivi okvir s većim ulaganjem u znanje trebao bi potaknuti inovacije i razvoj rješenja s boljom održivošću.

Čvrsti temelj

Novi program obuhvaća «okvir za potporu» koji sadrži sljedeća četiri prioritetna cilja kojima će Europa lakše postići ove ciljeve: bolje provođenje zakonodavstva, bolja informiranost poboljšanjem baze znanja, bolje i mudrije ulaganje za okoliš i potpuna integracija pitanja u vezi s okolišem i drugih politika.

4. Poboljšana **provedba** postojećeg zakonodavstva donijet će brojne koristi. Prema studiji Komisije iz 2012. godine, potpuna provedba zakonodavstva EU-a o otpadu trebala bi uštedjeti 72 milijarde eura godišnje, povećati godišnji promet sektora gospodarenja otpadom i recikliranja u EU-u za 42 milijarde eura te stvoriti 400 000 novih radnih mjesta do 2020. Ukoliko se provede na pravi način, osim koristi za okoliš, zakonodavstvo EU-a o okolišu stvara jednaka pravila igre i omogućava mogućnosti na jedinstvenom tržištu za održiva ulaganja.

Program djelovanja za okoliš uviđa važnost većeg pristupa javnosti informacijama poboljšavanjem razumijevanja o ekološkim pitanjima i pomažući ljudima u stvaranju boljeg okoliša. Program prepoznaje potrebu za naprednijim sustavom inspekcija i nadzora kao i za boljim pristupom pravosuđu u ekološkim pitanjima.

5. Znanstveno istraživanje, nadzor i izvještavanje o razvojjima u vezi okoliša pokazatelji su našeg većeg razumijevanja okoliša. Građani i donositelji politika moraju imati veći pristup **bazi znanja** kako bi se politika temeljila na čvrstom razumijevanju stanja u okolišu. Istovremeno, načelo opreznosti¹ i dalje će biti vodilja Unije po pitanju donošenja odluka u ovom području.

Naša trenutna saznanja govore nam da je potrebno neposredno djelovanje na području klimatskih promjena, gubitaka vrsta, okolišne minimalne vrijednosti i ekološke prijelomne točke, no problemska su pitanja izrazito složena i potrebno je nadograditi naše znanje ako želimo učinkovitiji pristup. Cilj je Programa djelovanja za okoliš riješiti ove izazove poboljšavanjem načina prikupljanja, upravljanja i korištenja podataka i drugih informacija diljem Unije, ulaganjem u istraživanje kako bi se znanja obogatila te razvijanjem sustavnijeg pristupa novim rizicima i rizicima u nastanku.

6. Kako bismo postigli ciljeve iz programa, bit će potrebna odgovarajuća **ulaganja i inovacije javnih i privatnih izvora** u proizvode, usluge i javne politike. Ovo je moguće samo ako su učinci na okoliš dobro objašnjeni i ako **tržišni signali** točno prikazuju štetu okolišu. Ovo uključuje sustavniju primjenu načela "zagađivač plaća", postupno ukidanje subvencija štetnih za okoliš, prebacivanje tereta oporezivanja s rada na zagađivanje i širenje tržišta za ekološku robu i usluge. Primjerice, u Programu djelovanja za okoliš predloženo je da se 20% sredstava iz proračuna za razdoblje 2014. - 2020. usmjeri ka ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbu na klimatske promjene. Sve više poduzeća uviđa prednost širenja na eko-inovacije i pokretanja novih tehnologija, zatim prednosti mjerenja učinaka na okoliš njihovih poduzeća te pružanja informacija u vezi s okolišem svojim ulagačima i klijentima u godišnjim izvještajima. Program djelovanja za okoliš navodi načine kojima se ovo može dalje razvijati.

7. Četvrti okvir za potporu u programu jest bolja **integracija** ekoloških pitanja u druge sektorske politike poput regionalne politike, poljoprivredne, ribarstva, energije i prometa. Sustavna procjena ekoloških, društvenih i ekonomskih učinaka na inicijative sektorskih politika i cjelovita provedba zakonodavstva o procjeni učinaka na okoliš omogućit će bolje donošenje odluka i koherentne pristupe koji će donijeti višestruku korist.

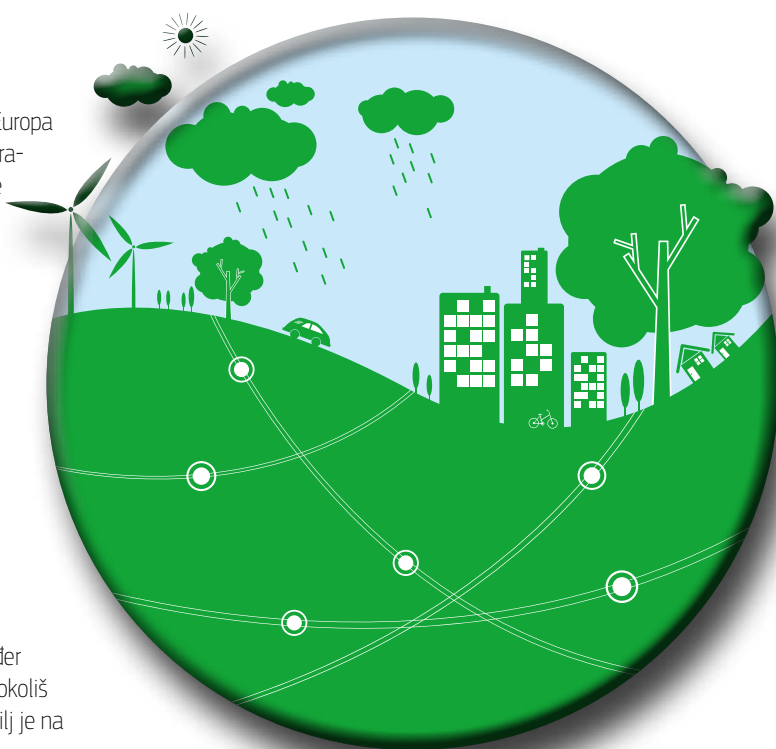
¹ Kako je određeno Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (TFEU), cilj je načela opreznosti osigurati višu razinu zaštite okoliša putem preventivnog donošenja odluka u slučaju rizika: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/l32042_en.htm

Lokalni, regionalni i globalni izazovi

Dva dodatna prioritetna cilja upotpunjuju program.

8. Prvi je cilj pomoći **gradovima** u ostvarivanju **veće održivosti**. Europa je gusto naseljena, a predviđa se da će do 2020. godine 80% građana živjeti u gradovima ili u blizini gradova. Gradovi često dijele iste probleme poput loše kvalitete zraka, velike razine buke, emisije stakleničkih plinova, oskudnost vodom i otpad. Ovi se problemi moraju rješavati zajedničkim radom. Upravo je zbog toga cilj Programa djelovanja za okoliš promicanje i širenje inicijativa koje potpomažu inovaciju i dijeljenje najboljih praksi u gradovima. Cilj je **do 2020. godine** osigurati u većini **gradova u EU provođenje politika za održivo urbano planiranje i projektiranje** za čiju svrhu trebaju koristiti sredstva EU-a.

9. Posljednji prioritet obuhvaća **širi globalni izazov**. Mnogi prioritetni ciljevi iz Programa djelovanja za okoliš mogu se postići u suradnji sa zemljama partnerima ili globalnim pristupom. EU i države članice predane su učinkovitijem angažmanu u radu s međunarodnim partnerima na usvajanju ciljeva održivog razvoja nakon konferencije Rio+20. Program djelovanja za okoliš također predlaže sagledavanje daljnjih koraka za smanjenje učinaka na okoliš i izvan granica EU-a. «Živjeti dobro unutar granica našeg planeta» cilj je na globalnoj razini.

© iStock

© iStock

Poveznice

Više informacija o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. možete pronaći ovdje:

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Pored toga, na mrežnoj stranici GU Okoliš možete pronaći dodatne informacije o politikama i akcijama:

http://ec.europa.eu/environment/index_hr.htm

Ured za publikacije

doi:10.2779/58765

ISBN 978-92-79-33908-0

9 789279 339080